

REFERAT af Skovtroldens botanikekskursion fra Dybvadbro d. 21. maj 2022 kl. 10 - 13.30

v/ Jesper (JeR) og 15 deltagere.

Det var det tørre lands flora, som i dag stod på programmet, idet vi undervejs på den planlagte (kun) godt 1 km lange rute passerede nogle sandede brakmarker med en rig énarig tørbundsflora. Et par gange undervejs havde vi dog nogle kig til smukke vandspejl-scenerier.

Straks, på banesti-rabatten nær vores udgangspunkt, Dybvadbro Station, var udfordringen at skelne mellem 2 hinanden umiddelbart meget lignende (2-krone store) hvide blomster. Det problem var dog hurtigt klareret, for den ene havde modsat stillede, lancetformede blade, 5 hvide dybt kløvede kronblade og 3 grifler (f-l-a stjerne); velkendt fra de sidste ugers kurser: Nellikefamilien / *Fladstjerne* (*Stor-*). Den anden: Med 5 helrandede hvide kronblade, 2 grifler og grundbladrosen af langstilkede, nyreformede rundtakkede blade blev meddelt at hedde: *Kornet Stenbræk*.

Yngleknopperne som udvikles ved bladstilkbasis, var endnu ikke dannet.. Ifølge "signatur-læren" var det Guds hjælp til menneskene, som mente, at de lignede nyresten og at et planteudtræk måtte kunne knuse/brække disse sten,

Fra cykelsti-broen over åen kunne vi kigge ned på plantevæksten. Store, hjerteformede flydeblade afslørede ved sin tilhørende store, gule "ranunkelblomst" at være: *Gul Åkande*, mens de mindre flydeblade, som Jesper mente var Frøbid af en kyndig deltager blev rettet til: *Søblad*. *Frøbid* var de endnu mindre hjerteformede flydeblade.

I cykelsti-rabatten så vi tuer af det valseformede, bløde dusk-græs: *Eng-Rævehale*, som blomstrede med store gule støvknapper fra han-blomsterne foroven i dusken og hunblomsternes tvedelte grifler forneden. Planten er "selvsteril", så der skal vindbestøvning fra fremmede planter til en befrugtning.

Græsset er et vigtigt fodergræs, og Jesper fortalte (desværre fejlagtigt), at græsset også benævntes "Timothé", men: Timothé-navnet tilhører et lignende græs: *Eng-Rottehale*. De er begge vigtige og udbredte fodergræsser i tempererede verdensdele og antagelig oprindelig hjemmehørende hos os.

Det var Timothé-historien, Jesper var (lidt for) ivrig efter at fortælle. Den får I gentaget, når vi næste gang støder på den mere udbredte: *Eng-Rottehale* (Timothé), der som nævnt er et vigtigt fodergræs. Det blev fra beg. af 1800-tallet udsået og dyrket i Danmark med frø fra Amerika. Frø af *Eng-Rottehale* skulle omk. 1720 være bragt til Amerika af dansk-amerikaneren Timothy Hansen, som dér dyrkede det og agiterede ivrigt for det. Det skulle altså være frø fra denne dyrkning, som siden blev bragt tilbage til Europa, hvor det som nævnt nu i øvrigt dyrkes overalt i tempererede verdensdele.

Brakmarken med de mange énarige planter

En brakmark til venstre for cykelstien med mange pletter af blottet, sandet jord indbød sig som et eldorado for énarige planter og for os som botanister. Af de foreløbig erkendbare ca. 40 arter på arealet, skulle vi især præsenteres for den halvdel af dem, som var i blomst nu.

Stående i en lille klynge kunne vi næsten nøjes med bare bukke os ned for at se eller samle planterne efterhånden som Jesper nævnede dem.

Vi stillede os et sted med en udbredt bestand af den smukt rødlig blomstrende *Hejrenæb* af Storkenæb-familien. Den kendes på de dobbelt fjersnitdelte blade – i modsætning til Storkenæb-arternes håndsniitdelte blade. De langstilkede "næb"-lignende frugter på *Hejrenæb* sidder i "kolonier" på 3-7, mens storkenæbs blomster og frugter sidder parvis. Den småblomstrede *Blød Storkenæb* med de lange hår på blomsterstilken, foruden dunhårene, var her også. Jesper forsøgte at forklare finurlighederne og forskellene på *Hejrenæbs* og *Storkenæbs* frøspredning, men det kræver vist en illustration.

Omkring os havde vi også flere repræsentanter fra Ærteblomstfamilien: *Fin Kløver* med tre-koblede blade og et lille hoved (3-4 mm) af gule ærteblomster. Kendes fra den meget lignende *Sneglebælg* på, at de visne blomster bliver siddende (*Sneglebælg* udvikler en krum bælg). *Gul Kløver* med noget større hoved (4-6 mm) med "plisseret-stribet" fane, mødte vi også. *Hvid Kløver* blev også set i blomst. En deltager fandt en roset af *Liden Fugleklo*, som ikke er i blomst endnu.

Smalbladet Vikke med de blåviolette ærteblomster siddende parvis i bladhjørnerne på de ligefinnede blade, endende i en slyngtråd med 3-7 par linieformede til eliptiske småblade. Kan se noget forskellig ud, men tilhører alligevel samme underart af Foder-Vikke. *Tofrøet Vikke*, som har stilket klase med 3-6 bittesmå blåhvide ærteblomster, ligefinnede blade med 6-9 par småblade, fandt vi også. Den kendes nemmest på sine brede, korte bælg med tydeligt 2 frø.

Af Nellike-familien blev forevist 2 arter af Hønsetarm: *Femhannet Hønsetarm*, som nu var afblomstret (og derfor ikke kunne fremvise 5 og kun 5 støvknapper) kendes desuden på, at akselbladene, som sidder ved grunden af blomsterstilkene, har en bred "hindekant", mens *Almindelig Hønsetarm* har grønne, ikke-hindekantede akselblade og 10 støvdragere. En *Spergel* med linieformede, tilsyneladende kransstillede blade, blev spottet af en deltager. Ligeledes fandt en deltager den lille nedliggende *Almindelig Firling* Et irriterende ukrudt hjemme, syntes han, selv om den er en ganske lille plante med spidse rosetstillede blade og små hvide langstilkede blomster, som under frugtomdningen bliver nikkende; (hvilket er et godt kendetegn).

Kurvblomst-familien var naturligvis også repræsenteret med blomstrende individer. Foruden *Mælkebøtte* med den på kurven lignende: *Håret Høgeurt*, som sender ranker med tæt opret hårede blade ud fra central-rosetten. Jespers anmodning om en *Skive-Kamille* (Kuplet ophøjet blomsterbund kun med små, rørformede skiveblomster uden randblomster med hvide tungeformede randblomster og 3 x fjersnitdelte blade med trådsomme bladafsnit) kunne ikke umiddelbart leveres, men som erstatning kom en deltager med den noget større *Lugtløs Kamille*, som har de nævnte hvidtungeede randblomster. En *Museurt*, beskrevet som "en lille hvidfiltet dusk", kunne en deltager bukke sig ned og fremvise. Den var endnu kun i sit vegetative stade, så den kunne ikke artsbestemmes, men skal nok vise sig at blive den efterhånden ret hyppigt forekommende *Kugle-Museurt*.

Fra Korsblomst-familien så vi den blågrønne *Almindelig Gåsemad* med mange tynde stængler udgående fra en lille "kompassrose-lignende" bladroset, samt en lille topstillet kvast af små hvide blomster, men især karakteristisk med de mange smalle, oprette skulper.

Almindelig Syre og *Rødknæ* af Skedeknæ-familien (hvortil *Skræpper* også hører) med en grenet top af små undseelige blomster samlet i nøgler, kendes bedst på bladene. *Syre* er en stor mørkegrøn plante med tykke blade med pilformet grund (de basale bladflige vender bagud). *Rødknæ* er lille og spinkel med blade med spydformet grund (De basale bladflige vender ud til siden).

Under turforberedelsen havde Åse og Jesper fundet en lille bestand af *Bakke-Forglemmigej* og afmærket stedet med en stok, så vi nu kunne gå målrettede hen til de kun 10-15 cm høje spinkle planter, med små hulkravede blå kroner og bægerstilke af bægerets længde (til forskel for *Rank F.* og *Forskelligfarvet F.*).

Græsserne på arealet, *Drophavre* og *Fløjlsgræs* blev kun lige nævnt, da førstnævnte knap var begyndt at skride, så den langstakkede blomsterstand stadig var skjult i bladskeden og sidstnævnte slet ikke, men kendtes på sine fløjlsbløde grå blade.

På vej ud af brakmarken stødte vi på et stort flot eksemplar af *Udspærret Vinterkarse*, med blanke, glatte fjerfligede blade. Den er af Korsblomst-familien, men frugtmodningen var endnu ikke begyndt så skulperne må vi vente med at se til en anden gang.

Bakke-Forglemmigej

Udspærret Vinterkarse

Vi drejede af ad markvejen (Koldingvej ulige numre) og straks i brynet i en lille løvtræslund så vi en busk i blomst: *Fjeld-Ribs*; utvivlsomt spiret fra frø i en fugleklat. I bunden så vi *Skovarve*. Små hvide blomster i kvast med 5 kronblade, som er kortere end de 5 brodspidse bægerblade. Kendes på de modsat siddende kortstilkede ovale blade med 3 tydelige buestregede nerver. Endnu en repræsentant for Nellikfamilien! (Desværre glemte Jesper på brakmarken at præsentere *Alm. Markarve* med en lignende blomst, men med små siddende, modsat stillede trekantede blade).

I markvejkanten stod en del flora; det meste endnu kun som vegetativ (d.v.s. kun blade), men blandt de blomstrende var én i blomst med "2-krone store", hvide blomster med 5 kronblade kløvet til 1/3. 5 grifler og modsat stillede lancetformede dunhårede blade; altså: Nellige-familie og H-ø-n-s-e tarm = *Storblomstret Hønsetarm*. (Den kendes fra stenbede i haver i sin gråhårede form: »Filtet Hønsetarm«) – men kan jo overfladisk forveksles med de 2, vi lagde ud med på banestien?

2 grifler
Stenbræk (Kornet)
Stenbræk-familien

3 grifler
Fladstjerne (Stor)
Nellik-familien

5 grifler
Hønsetarm (Storblomstret)

Længere henne stod 2 blomstrende Ranunkler næsten side om side. Den ene med håndsniitdelte, fligede blade; den anden med fjersniitdelte blade med stilkede endeafsnit. De blev genkendt som henholdsvis *Bidende Ranunkel* og *Lav Ranunkel*. Om den sidstnævnte blev det bemærket, at den ikke nødvendigvis er lav af vækst, men udsender lange udløbere.

Et kig ud over Søndermose med en *Vand-Skræppe* i forgrunden

Fra vejdæmningen over Søndermose fik vi et smukt kig ud over vandspejlet med en flot *Vand-Skræppe* foran skonæserne.

Vejen fører igennem en lille lund, hvor vi så på et par hyldebuske og bemærkede forskellene i deres blomsterstande – og forstår, hvorfor den ene hedder *Drue-Hyld* til forskel fra den velkendte *Almindelig Hyld* med de skærmformede blomsterstande.

Drue-Hyld

Alm. Hyld

Dernæst passerede vi udkanten af en mose, hvor vi blev gjort opmærksomme på bundvegetationens tue-voksende vegetation. Tuer af lange, græslignende blade, men med trekantet stængel og en blomsterstand med 2 slags aks; altså: En repræsentant for halvgræsset »Star«. Han-aksene var gulbrune – ikke mørkebrune og de gulgrønne frugthylstre i hun-aksene "udstående" – ikke "udspærrede", og bladenes skedehinde-tilhæftning var spids – ikke afrundet (havde Jesper på forhånd konstateret): Konklusion: *Blære-Star*, som er almindelig i Østjylland og på Øerne i bl.a. skovsumpe og våd-fugtig bund ved søer; som her!

Blære-Star

Blære-Stars frugthylstre er "udstående" ikke "udspærrede" !

Den afsluttende lokalitet var en græs-brakmark overfor "Koldingvej 103". Græsserne skulle vi ikke beskæftige os med, da de – bortset fra et areal med Vellugtende Gulaks (som Jesper glemte at forevise) endnu ikke var skredet. Stort set alle de øvrige blomstrende planter havde vi allerede set på den første brakmark, så vi lod os aldeles betage af de mange blomstrende Jordbær-planter, som stod i græsset over et større areal.

De syntes tydeligt at adskille sig fra Have-Jordbær og Skov-Jordbær, som vi kender så godt, ved at være stærkt hårede på blomsterstilken af udstående hår, hvor de førstnævnte har tiltrykt behåring. Floranøgler skriver: "Ofte tvebo. Tidl. dyrket og forv." (K. Hansen: »Dansk Feltflora«(1988)) eller "Ofte særbo. Dyrkes i haver og findes ikke sjældent forvildet" (Rostrup: »Den danske flora" (1961). Tvebo/særbo betyder: Han- og hun-planter hver for sig.

Jesper havde desuden søgt oplysning i: *J.W.Hornemann: »Forsøg til en dansk oekonomisk Plantelære. Et Priisskrift« (1806)*, som han læste op fra: "**Spanske Jordbær** udmærker sig ved haarede Blade og en tilspidset Frugt" samt: "*Et Jordbærbed varer sædvanlig i 3-4 Aar; ved det spanske Jordbær maa mærkes, at Planten er Polygamist, d.e. har Tveboe- og Han-Planter; man maae altsaa ved Udplantningen af disse omhyggeligt vogte sig for, at man ikke tager Hanplanter, da disse naturligiis ere golde, og det første Aar et nyplantet Bed blomstrer, eftersee om ingen Hanplanter er derimellem, for strax at udrydde dem.*"

Jordbær i græsset

En Spansk Jordbær plante (tydelig tvekønnet)

En deltager havde ved selvsyn i 1960-erne erfaret, at der havde været planteskole på arealet og en anden deltager vidste, at der havde været solgt gulerødder fra ejendommen, som nu står forladt!

Vi planlægger en gentagelse af ekskursionen den 2. juli. Så må vi se om der er spiselige jordbær!

Vi indtog afslutningsvis vores medbragte kaffe i stationshaven.

Ref: JeR